

Viie «Luikede järve» etendusega Malmös esinenud Estonia teatri balletitrupp demonstreeris tehniliselt väga head tantsu.

Harri Rospu

Malmö rahuldab Estoniaga balletinälga

TIIT TUUMALU, Malmö-Tallinn
tiit.tuumalu@postimees.ee

Malmöst lahkus aprilli esimesel nädalavahetusel kaks võidukat seltskonda: Austraalia löi Davis Cupi sarjas võõrustajat

sild avanud kahe linna vahelises suhtluses täiesti uue perspektiivi – nii on kõrge tasemega Kopenhaageni Kuninglik Ballett Malmöst vaid 35-minutilise rongisõidu kaugusel.

Ja see ei puuduta ainult kultuuri – üha enam taanlasi

Ka Stefan Sköld kinnitab – Kopenhaageni publik ei arva juba tükk aega, et Malmö on provints. «Paneme palju raha dekoratsioonidesse, nii et klassikalised ooperid on meil kindlasti vaatamängulisemad kui Kopenhaagenis, kus lava on eheliselt väiksem.»

jaid, kes suutsid end kokku võtta kõigil viiel etendusel, demonstreerides tehniliselt väga head taset.

Ja seda mitte ainult esimehe koosseis, mille juhtrollides astusid üles Marina Tširkova ja Vladimir Arhangelski ning keda tõstis esile kriitika, vaid

ha, saab üles lugeda kahe käe näppudel. Maria teater, Suur Teater, Covent Garden... Estonia nende sekka ei kuulu.

Küll tuleb Estoniasse pidevalt selliseid esinemispakkumisi, milles eeldatakse, et teater maksab osa kuludest ise kinni.

Eesmärk on London

Tiit Härm, kui Moskva Suure Teatri solistid omal ajal turneel viibisid, mattus ülikallis Hiltoni hotell pimedusse, sest baleriinid asusid pärast etendust kollektiivselt borši vaaritama. Tänapäeval vist nii kurioosel viisil enam ei turneetata?

Nojah, kui kümned suure võimsusega keedupulgad ikka korraga sisse lülitatakse, ütleb iga elektrisüsteem üles. Õnneks nii hullud need lood küll, jah, tõesti enam ei ole...

Selliseid anekdoote on vist päris palju?

On küll, kas või see, kuidas kuulus laulja Zökina enesele kahe triikraua vahel steak'i valmistab.

Tahtmata Malmö küll mingilgi viisil alahinnata, ent kas Estonia ballett pole siiski rohkemat väärt kui Malmö?

Kindlasti on. Aga see on alles algus. Tahaks loota, et juba sel aastal, aga kindlasti järgmisel ootab meid ees veel paar turneed.

Kuhu?

Ei tahaks sellest veel rääkida. Muide, siin viibis ka Austraalia suursaadik. Tahtmata ära sõnuda, aga ehk õnnestub Austraalia balletti ka Tallinnas tutvustada ja meid omakorda seel.

Kas Estonia ballett võiks oma taseme poolest üles astuda ka Londonis? «Coppeliaga» näiteks?

«Coppeliaga» kindlasti, sest see on praegu Euroopas üks

Malmöst lahkus aprilli esimesel nädalavahetusel kaks võidukat seltskonda: Austraalia löi Davis Cupi sarjas võrrestitajat Rootsit kuivalt 5:0, Estonia teater andis «Luikede järvega» viis edukat külalisetendust.

Triumf oli täielik: kõik etendused 1500-kohalises Malmö ooperi- ja muusika-teatri saalis olid välja müüdud vaatamata sellele, et samal ajal külastas 260 000 elanikuga linna Egiptuse festival ja Riverdance, tennise Davis Cup ja Kopenhaageni filmifestival.

Publik oli vaimustuses, trampis jalgu ja tõusis iga kord kui üks mees pärast eesriide langemist püsti. Kohalik kriitika puistas epiteete: «puhastav suplus luikede järves», «särav lavastus», «suurepärase muinasjutu tüllis ja pisarates»...

Midagi väga uut selles ei olnud. Sama eksalteeritud vastuvõttu nautis Estonia ka kahel eelmisel korral – siis näidati Malmö «Pähklipurejat».

Võitlus eksistentsi eest

Et sellist vastuvõttu mõista, tuleb vaadata minevikku. Kümmeaastat tagasi saatis Malmö majanduslikel põhjustel laiali klassikalise balleti trupi, asutades selle asemele 15-liikmelise moodsa tantsu teatri Skånes Dansteater.

Julge samm pälvis palju kriitikat ja osa malmölasi pole tänaseni sellega leppinud, kuid kolm aastat tagasi ametisse asunud teatri kunstiline juht Stefan Sköld ütles, et ilmselt ei jaksaks Malmö sellist truppi praegu ülal pidada. Otstarbekam on importida balletti paar korda aastas mujalt, müüa saalid välja ning loota, et olukord tulevikus paraneb.

«Nii nagu paljud teisedki teatrid, peame võitlema kõigepealt selle eest, kuidas ellu jääda,» ütles Sköld.

Samas on Kopenhaagenist ja Malmö ühendav Öresundi

pektiivi – nii on kõige taseme- ja Kopenhaageni Kuninglik Ballett Malmö vaid 35-minutilise rongisõidu kaugusel.

Ja see ei puuduta ainult kultuuri – üha enam taanlasi asub elama odavamasse Malmösse, kuid jätkavad Kopenhaagenis tööl käimist. Rootslased kihutavad aga autoga üle väina, ei Kopenhaagenist veini osta. Sest see on Taanis tükk maad odavam.

Malmö omakorda Kopenhaageni magala staatuse ei rahulda. Malmö ooperi- ja muusikateater investeerib spetsiaalselt teatud lavastustesse, et need tekitaks kõlapinda ka mujal kui ainult Skåne piirkonnas.

Viimane näide oli rahvusvahelises koostöös sündinud muusikal «Miss Saigon», mille muusikaline juht ja dirigent oli Kaisa Roose (vt 11. aprilli Postimeest) ning mis kogus nelja kuuga 75 000 vaatajat. Kopenhaagenlasi oli sellest arvestuste järgi kuni 10%.

Stefan Sköld toob välja kaks põhjust, miks klassikaliste ooperite – Verdi «La Traviata» ja Tšaikovski «Jevgeni Onegini» – kõrval tuleb linna ja riigi toetatavas teatris välja ka kerget kraami.

Esiteks on tervet Skåne piirkonda teenindaval teatril soov pakkuda kõigile midagi, teiseks on tegemist majanduslike põhjustega. Malmö teater peab 30% eelarvest ise teenima, samas kui Göteborgi teatril on see 12% ja Stockholm kuninglikul teatril vaid 9%.

Ent muusikalid pole ainsad, millega Malmö teater laiemaltki tähelepanu äratav. Siinne saal ja lava, ehitatud 1944. aastal, on Põhjamaade suuremaid. Lava on 24 meetrit lai, 25 meetrit kõrge ja 27 meetrit sügav. Saal mahutab 1500 vaatajat, poolringikujuline istmete paigutus tagab hea kontakti laval toimuvaga ka viimasest reast.

provintis. «Paneme palju raha dekoratsioonidesse, nii et klassikalised ooperid on meil kindlasti vaatamängulisemad kui Kopenhaagenis, kus lava on oluliselt väiksem.»

Malmö suure lava võimalused kasutas maksimaalselt ära ka Estonia trupp. Ehkki kodust kaasa võetud ja Estonia lava tarbeks valmistatud dekoratsioonid sinna sisse «ära uppusid», andis suur lava Tallinnas justkui kiluna karpi surutud «Luikede järvele» hoopis teistsuguse hingamise.

Ka Malmö teatri kunstiline juht Stefan Sköld kinnitab – Kopenhaageni publik ei arva juba tükk aega, et Malmö on provints.

Peatumata siinkohal Tiit Härmi lavastuskonsepatsioonil («Luikede järve» arvustust vt 2. detsembri 2002 Postimehest), tasub esile tõsta tantsi-

Lugu nagu filmis

See, mis juhtus pärast Estonia teatri võidukat turneed Malmö lennujaamas, vahetult enne äralendu Tallinna, oleks paras panna filmi sisse. Sellise, mida kadestaks isegi Bergman. Kes on näinud Alan Cummingi ja Jennifer J. Leigh' «Aastapäevapidu», teab, millest ma räägin.

Kujutage ise ette. Väliselt on kõik korras. Edukas gastroll on äsja lõppenud. Kõrvus kumisevad ovatsioonid. Et kodumaal on lumetorm, lükatakse lend kuue tunni võrra edasi. Tegevusetus. Väike naps. Pingelangus. Ühesõnaga, nagu ikka.

Siis käib mingi klõps. Ühes nurgataguses on emot-

head taset.

Ja seda mitte ainult esime- nese koosseis, mille juhtrollides astusid üles Marina Tširkova ja Vladimir Arhangelski ning keda tõstis esile kriitika, vaid ka teine, kus tantsisid Kaie Kõrb ja Sergei Bassalajev ja mis pisut teenimatult kohaliku pressis varju jäi.

Tubin Malmösse?

Impressario David Zavalovsky vahendusel tekkinud Malmö ja Estonia teatri suhe on selline, kus n-ö kõva pappi ei teeni üks ega teine.

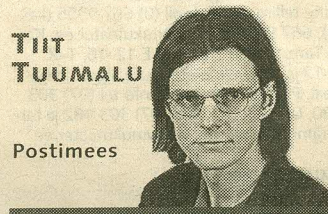
Estonia teatri direktor Paul Himma kirjeldab seda nii: «Malmö maksab kinni kõik kulud, teenib piletimüügist nii palju, et jõuab nulli, samas rahuldab sellega kohaliku publiku huvi. Meie omandame kogemusi ega pea selle eest peale maksma.»

Pealegi, parem varblane peos, kui tuvi katusel.

Teatreid, kes võivad enesele lubada luksust küsida külalisetenduste eest suurt ra-

TIIT TUUMALU

Postimees

sioonid valla. Nutetakse. Pingevallandub hüsteeeriaks. Ette võetakse kõik alates ajakirjandusest, kes on maalinud Estonia balleti probleemidest väärpildi, ja lõpetades kriitikutega, kes on ära ostenud, jagades tunnustust selle eest, mille eest jagada ei tuleks, ja pöörates tähelepanu neile, kellele pöörata ei tuleks.

pona nende sekka ei kuulu.

Küll tuleb Estoniasse pidevalt selliseid esinemispakkumisi, milles eeldatakse, et teater maksab osa kuludest ise kinni.

Kui reaalne on viia «Coppeliaga», Estonia praegune esindusballett, Londonisse? Himmakahtleb. Kuid mitte kunstilises kvaliteedis.

«Sellises kohas, kus küsitakse, mis see Eesti on – söök või jook? –, ei ole võimalik ilma riigi toetuseta turule pääseda. Londonisse võiks minna küll, aga siis ei tule katta mitte ainult sõidukulud, vaid üürida ka teater. Nii on ka tehtud, aga siis peab see olema osa riigi kultuuripoliitikast.»

Malmöga on plaanis koostööd jätkata ka ooperi vallas. 2005. aastal täitub 100 aastat Eduard Tubina, nii Eestis kui Rootsis elanud helilooja sünnist. Öhus on idee panna raha kokku ja tuua kahe teatri koostööna välja mõni Tubina ooper, miks mitte «Barbara von Tisenhusen».

Kas Estonia ballett võiks oma taseme poolest üles astuda ka Londonis? «Coppeliaga» näiteks?

«Coppeliaga» kindlasti, sest see on praegu Euroopas üks originaalsemaid lavastusi üldse. Küsimus on pigem selles, kuidas jõuda välja nendeni, kes etendusi ja rahavooge liigutavad. See ring on väga väike, aga üritada tasub.

Läti Rahvusballeti juht Aivars Leimanis viis oma trupi koos orkestriga kahe nädalasele Suurbritannia-turneele, sellest kirjutasid pea kõik sealsed väljaanded. Millal meie selleni jõuame?

Ma arvan, et see on lähituleviku küsimus. Meie probleem on praegu selles, kuidas trupi taset ühtlustada, et rahuldada ka kõige nõudlikumat publikut. Siin on vaja veel kõvasti tööd teha, mõnel kolleegil ka mentaliteeti muuta.

Malmö-turneega jäite rahule?

Väga. Hea on vaadata, kuidas tantsijad end teises keskkonnas kokku võtavad ja oma võimeid maksimaalselt rakendavad. (PM)

Tiit Härmi

Egert Kamenik